

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

V. An præter æuum & tempus continuum concedendæ sint aliæ
durationes creatæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

ob interruptionem ab esse ad non esse, & à non esse, ad esse, dici possit prius & posterius se ipso sicut & existentia ipsa Angeli.

78. Inferitur 2. Quo pacto substantia incorruptibilis sit in actu, & in potentia simul ad durandum: est enim in actu ratione esse quod totum simul possidet est autem in potentia ratione dependentiæ, cum qua illud à primo agente possidet.

SECTIO V.

An præter æuum & tempus continuum concedenda sint aliæ durationes creatæ?

Scotus.

79. **P** R I M A sententia Scoti in 2. dist. 2. quæst. 8. negantis. Fundamentum est, quia omnia aut existunt successiue, aut permanent: quæcumque existunt successiue, mensurantur tempore continuo; quæcumque existunt permanent, mensurantur æuo: ergo præter tempus continuum, & æuum, non datur alia duratio creata. Confirmatur primò: quia quæcumque habent conformem modum manendi, habent mensuram eiusdem rationis in manendo, etiamsi vnum diutius duret alio: sed omnes res creatæ aut habent modum manendi successiuum, aut permanentem; si successiuum, mensurantur tempore continuo; si permanentem, æuo: ergo præter æuum & tempus continuum, non datur alia duratio creata: Confirmatur secundò: quia alioqui tot distinguendæ essent durationes specie diuersæ, quot distinguuntur res durantes. Vnde diuersum esset æuum vnus Angeli, ab æuo alterius specie diuersi.

S. Thomas.
Caietanus.
Henricus.
Durandus.
Capreolus.

80. S E C V N D A sententia est S. Tho. 1. p. quæst. 10. ar. 5. ad primum quæst. 53. ar. 3. & quodlibeto 2. ar. 5. & quodlibet. 11. ar. 4. Caiet. ibid. Henrici quodlibeto 12. quæst. 8. Durandi in 2. distinct. 2. quæst. 6. Capreoli quæst. 2. conclusionem 3. & 5. & reliquorum Thomistarum affirmantium, præter æuum & tempus continuum, dari alias durationes creatas. Pro cuius sententiæ explanatione,

81. D I C O primò: præter tempus continuum, quo mensurantur omnes motus & æuum, quo mensurantur substantiæ incorruptibiles, earumque accidentia & operationes suapte natura perpetuæ, datur alia duratio, qua mensurantur operationes indiuisibiles Angelorum. Fundamentum assertionis est, quia duratio est permanentia in esse, ergo diuersificatur à diuersa permanentia in esse: sed hæc omnia habent diuersam permanentiam in esse; ergo & diuersam durationem. Antecedens patet: consequentia etiam constat, nam specifica diuersitas oritur ex diuersa ratione contrarietatis generis, ergo ex diuersa ratione

permanentia in esse oritur diuersa ratio specifica durationis. Minor verò probatur. Nam diuersitas permanentia in esse, desumitur ex diuersa exigentia ad permanendum: sed prædicta omnia habent diuersam exigentiam ad permanendum. Nam motus habet exigentiam ad permanendum per diuersas, & continuas sui partes; substantiæ verò immortales ab intrinseco postulant permanere totæ simul indiuisibiliter: nec vllam habent intrinsecam potentiam incorruptibilitatis, sicut nec earum proprietates, & quædam operationes immanentes ipsarum, quæ nec ab extrinseco corrumpi, nec ab intrinseca potentia deficere possunt. Cuiusmodi est cognitio, qua Angelus perpetuò cognoscit se ipsum, & actio, qua sol intrinseca lucem continuò in se ipso conseruat. Huiusmodi enim operationes, cum nec possint ab extrinseco agente creato, nec ab intrinseca potentia, quæ eas semper ac necessariò conseruat, corrumpi, mensurantur æuo, non minùs, quàm substantiæ ipsæ, quarum sunt operationes: cum non minùs hæ, quàm illæ sint ab intrinseco incorruptibiles, & ad permanendum stabiles. Reliquæ verò operationes immanentes Angelorum, quoniam ex vna parte, quando existunt, totæ simul indiuisibiliter existunt & ex alia parte sunt ab intrinseco principio, à quo liberè cōseruantur, defectibiles, non possunt mensurari æuo, quo mensurantur res ab intrinseco indefectibiles; aut tempore continuo, quo mensurantur res successiue; mensurari debent duratione diuersa rationis ab vtroque. Quia cū duratio sit mensura rei durantis, & mensura proportionari debeat mensurato, non possunt mensurari æuo, quod est tantum mensura rei ab intrinseco indefectibilis; nec tempore continuo, quod est mensura rei successiue.

82. D I C O secundò: Duratio, qua mensurantur res indiuisibiles ab intrinseco indefectibiles, est instans temporis discreti, formaliter indiuisibile, virtualiter diuisibile. Est S. Tho. & reliquorum supra citatorum. *Instans* dicitur, quia est duratio tota simul, & nō per partes existens; per quod differt à tempore continuo. *Formaliter indiuisibile*, quo conuenit cum instanti temporis continui, quod est etiam indiuisibile. Dicitur autem *virtualiter diuisibile*, quo differt ab eodē instanti temporis continui, & conuenit cum æuo. *Temporis*, qua particula discriminatur ab æuo, quod suapte natura ineptum est ad tempus componendū: cum enim de ratione temporis ut sic, sit prius & posterius immediate sibi succedentia, eum autē suapte natura sit perpetuum, ineptum erit ad tempus vllum componendum; quia ut posset tempus componere, deberet posse vnum æuum alteri æuo succedere, per inceptionē vnus, & corruptionem alterius. Contrā verò, quia duratio ab intrinseco defectibilis, apta est succedere alteri durationi ab intrinseco etiam defectibili in eodē subiecto, apta erit

S. Thom.

componere

componere tempus aliquod; ad quod componendum sufficit, vt duratio vnus immediatè succedat durationi alterius, per mutuam impossibilitatem naturalem: sed tam duratio vnus cognitionis angelicę succedit naturaliter impossibilitate durationi alterius cognitionis eiusdem angeli, quàm duratio vnus formę materialis succedit materialiter impossibilitate durationi alterius formę in eodem subiecto: igitur apta sunt componere tempus aliquod. *Discreti* dicitur, ad differentiam continui: continuum enim constat ex priori & posteriori diuisibilibus, aptis ad continuitatem gignendam; *discretum* verò ex priori & posteriori indiuisibilibus, ineptis ad continuitatem faciendam. Vnde dicitur *discretum*, quia partes, illud componentes, non continuantur, sed quædam quasi discretę vnitates totæ simul sibi immediatè succedunt. Huius temporis discreti auctor censetur S. Tho. quem posteriores Scholastici sunt secuti: & colligitur ex Auguft. lib. 8. de Gen. ad literam cap. 20. vbi docet, creaturam spirituales mouere se in tempore, dum internas affectiones exercet.

83. Dico 3. Beatitudo supernaturalis mensuratur æuo, quod, quia supernaturalis est ordinis, & participatio quædam vitę diuinę, quę mensuratur æternitate, rectè à S. Th. & Thomistis, ad differentiam quę naturalis, quo mensurantur substantiæ æternorum, & perpetuę earum operationes, dicitur participata æternitas.

84. Nec alio, quàm de nomine contendit Scot. in 4. dist. 49. q. 6. §. *De secundo dubio*, cum negat beatitudinem supernaturalē mensurari participata æternitate, sed tantum æuo, quo mensuratur substantia ipsa beati: quia cum beatitudo non sit immutabilior substantiā, cuius est ipsa beatitudo, cum nullum accidens possit esse immutabilius substantiā, cui inheret, nõ poterit immutabiliore duratione, qualis est æternitas, mensurari. Nam S. Tho. non ex eo deducit, beatitudinem mensurari æternitate, quia est immutabilior substantiā, sed quia est ordinis altioris diuini: vnde sicut esse diuinum mensuratur æternitate imparticipata, & à se; ita esse diuinum participatum, mensuratur æternitate participata. Eadem est ratio de gratia, & reliquis habitibus supernaturalibus perseverantibus in beatis; secus de iisdem existentibus in viatoribus: in quibus, quia habere possunt contrarium non mensurantur æuo, aut æternitate, sed instanti temporis discreti ordinis supernaturalis: cuius ratio est, quia æuum, & æternitas participata inuoluit indefectibilitatem ab intrinseco, quam non dicunt gratia, & reliqui habitus supernaturales in viatoribus, in quibus corrumpi possunt ab intrinseca potentia subiecti, in quo existunt.

85. Ex dictis infertur 1. operationes externas Angelorum non mensurari æuo, aut instanti temporis discreti, sed tempore continuo. Fundamentum est, quia Angeli non aliam possunt in externa corpora operationem

exercere, quàm motum localem, qui mensuratur tempore continuo.

86. Infertur 2. operationes internas hominis mensurari tempore, non æuo, aut instanti temporis discreti. Fundamentum est, quia omnis operatio interna hominis fit medio discursu, ex vno actu in aliū continuo procedendo: contrā verò, operationes interne angelorū eliciuntur totæ simul indiuisibiliter, sicut etiam totæ simul indiuisibiliter desinunt. Dices saltem posset homo in eadē indiuisibilicognitione manere absque nouo discursu: ergo saltem tunc operatio interna hominis non mensuraretur tempore continuo, sed discreto: Resp. In eo casu nullum esse absurdum talem operationem mensurari instanti temporis discreti: quod concedi t Capreolus ad quartum contra tertiam conclusionem.

87. Infertur 3. Materiam primam in sententia Thomistarum mensurari instanti temporis discreti, quia in sententia ipsorum materia existit existentia formę: vnde sicut existentia vnus formę, succedit alteri indiuisibiliter & tota simul: ita eadem materia, vt existit existentia vnus formę succedit sibi ipsi indiuisibiliter & tota simul vt existenti existentia alterius formę: quia verò duratio non est permanentia rei secundum esse essentię, sed secundum esse existentię, durare enim formaliter includit existere, esto materia sibi nõ succedat quoad esse essentię, quę semper manet eadem, quia tamen sibi succedit, quoad esse existentię, quę ad variationem cuiuscunque formę variatur, mensuratur instanti temporis discreti: in sententia verò Scoti, & aliorum, quàm ego veram puto, materia secundum se sumpta mensuratur quo; quia habet durationē ab intrinseco indefectibilem: est enim secundum se ingenerabilis, & incorruptibilis. Dixi *secundum se*, nam vt coniuncta mutationibus mensuratur tempore, vt constat in viuētibz, in quibus continuo motu acquiruntur, & deperduntur nouę partes materię.

88. Ad fundamentum Scoti negatur Minor quoad secundam partem: nam quę permanententer existunt, sunt in duplici differentia; aliqua enim existunt ab intrinseco indefectibilia, & hæc mensurantur quo; alia ab intrinseco defectibilia, & hæc mensurantur instanti temporis discreti. Eadem responsio applicatur ad primam confirmationem. Ad secundam verò nego sequelam: nam differentia sumpta ex sola diuersitate rerum, est tantum materialis, ac proinde nequit specificare diuersas durationes, quarum differentia formaliter spectatur penes maiorem vel minorem defectibilitatem in essendo.

89. Atque hæc dicta sint de mensura intrinseca rerum: nam de mensura extrinseca cenſeo nec æuum vnus angeli mensurari per æuum alterius, nec tempus discretum vnus, per tempus discretum alterius, vti Thomistę censent, putantes omnia æua inferiorum angelorum mensurari æuo supre-

mi angeli, omnesque operationes eorum operatione supremi angeli. Probo primum, quoniam mensura debet esse certior & notior mensurato: æuum autem supremi angeli est æquè certum ac notum atque aliorum; cum in permanentia ab intrinseco indefectibili omnes angeli sint pares: nam æquè omnes sunt ab extrinseco agente creato incorruptibiles, & in ordine ad Deum vnus non est independens alio. Confirmatur: nam mensura deseruit ad dignoscendum, quantum vna res excedat aliam in quantitate: Sed quando res mensurabilis est æquè nota mensuranti, atque est ipsa mensura, non est opus mensura ad cognoscendam quantitatem rei mensurabilis. At æquè nota est omnibus angelis virtualis quantitas duratiua vniuscuiusque: ergo non est opus æuo vniuius ad dignoscendum æuum alterius. Maior cum Consequentia constat. Minor probatur, quia cum omnes angeli simul cæperint durare, & omnes æquè, sint ab intrinseco indefectibiles, & in perpetuum duraturi, & hoc naturaliter notum sit omnibus, nota etiam erit omnibus virtualis quantitas duratiua vniuscuiusque.

91. Probo secundum, quia nequit deseruire vt mensura id, quod suapte natura est ignotum: at quælibet operatio interna angeli est suapte natura ignota alteri angelo; ergo nequit deseruire illi vt mensura. Maior cum Consequentia patet. Minorem ostendo, nam quælibet operatio interna angeli, ob perfectum dominium libertatis, quod quælibet creatura intellectualis naturaliter habet in suos actus internos, est naturaliter ignota alteri angelo: ergo nequit illi deseruire vt mensura. Confirmatur, quia quælibet operatio interna angeli libere pendet in quantitate duratiua à potentia libera eiusdem angeli; igitur nequit esse certa mensura durationis. Consequentia constat, quia mensura debet habere stabilem ac certam quantitatem; non potest autem habere stabilem ac certam quantitatem, quæ quoad tantam, aut tantam quantitatem, pendet à libera potentia alterius.

92. A quo autem tanquam à mensura ex-

trinseca mensuretur æuum angelorum, & interna, atque externa operationes eorumdem, Durandus in 2. dist. 2. q. 5. num. 14. Ockamus quæst. 13. Gabriel qu. 1. conclusione 7. censent mensurari tempore nostro: quod mihi probabilius est, tum à paritate substantiarum corruptibilium, quarum extrinseca mensura, notificans earum durationem, est tempus, non obstante, quod intrinseca mensura ipsarum sit instans temporis discreti: dicimus enim Adamum, vel Abrahamum tanto vel tanto tempore vixisse. Tum à priori, quia durare essentialiter importat respectum ad tempus reale vel imaginarium: ergo impossibile est cognoscere, quamdiu quis durauerit, nisi cognoscatur tempus, in ordine ad quod durauerit. Confirmatur; nam ita se habet duratio ad tempus, sicut presentia ad locum: sed impossibile est cognoscere; quantum vnus angelus distet ab alio, nisi per extrinsecam mensuram spatij localis: ergo impossibile est cognoscere, quantum vnus angelus, vel anima rationalis distet in duratione ab alia, nisi per extrinsecam mensuram temporis, quo vna distat ab alia.

93. Tum quia, cum dicitur vnus angelus cognoscere durationem alterius, aut significat, debere tantum cognoscere durationem illius intrinsecam, aut etiam extrinsecam coexistentiam ad tantum, vel tantum tempus. Si primum, non eget angelus extrinsecam mensuram ad illam cognoscendam, nam ex natura ipsius angeli naturaliter nota intrinseca duratio illius, nempe quod sit perpetua, & ab intrinseco indefectibilis. Neque enim hinc loquimur de quantitate perfectionis, secundum quam non infior, angelos inferiores cognosci, tanquam per extrinsecam mensuram, per naturam & perfectionem supremi angeli, sed de quantitate duratiua, quoad intrinsecam perfectionem durandi, est æqualis in omnibus, atque adeo quæ nota omnibus. Si secundum; impossibile est cognoscere, quamdiu angelus, vel anima durauerit, nisi cognito tempore, tanquam extrinseca mensura, in quo durauit.

Durandus.
Ockam.
Gabriel.

DISPUTATIO VIII.

De Immensitate DEI.

OST Aeternitatem agimus de immensitate, quæ per se consequitur ad immutabilitatem, posterius tamen, quam aeternitas, quia res prius concipitur esse, quam esse in loco: est autem Deus æternus, quatenus est; immensus verò, quatenus est, vel esse potest præsens loco. Porro immensitas sumi potest dupliciter: primo transcendenter, vt modus intrinsecus

cuiuslibet attributi, quo pacto est idem, atque infinitas transcendenter sumpta: nam, quodlibet attributum Diuinum est in suo genere infinitum, immensum, & illimitatum. Secundò, vt peculiare attributum, virtute distinctum à cæteris, qua ratione inuoluit aptitudinem ad coexistendum in infinitis locis, per omnimodam sui immutabilitatem: in quo sensu nos hinc de illa disputamus.

SECTIO